

Warszawa, 7 lutego 2017 r.

Komunikat 4/2017: VATerloo rządu PIS

W drugiej połowie stycznia media upubliczniły pierwsze całoroczne rezultaty uszczelniania systemu podatkowego w 2016 r.¹ Wynikało z nich, że przeprowadzono nieco mniej kontroli skarbowych dotyczących podatków niż w 2015 r. (spadek o 3,1%), a mimo to w ich wyniku uzyskano o prawie 80% więcej wpłat do budżetu państwa. Wzrost ten wziął się z ponad dwukrotnego zwiększenia wpłat będących efektem korekty deklaracji (ze 175,3 mln zł do 357,1 mln zł) oraz – zwłaszcza – z bardzo dużego wzrostu kwoty podatku VAT, o którego zwrot zawnioskowali podatnicy, a którego wypłaty odmówiły urzędy kontroli skarbowej stwierdzając próbę wyłudzenia tego podatku (ponad pięciokrotny skok, z 167,9 mln zł w 2015 r. do 1,03 mld zł w 2016 r.).

Statystyki te pokazują, że w ubiegłym roku kontrolerzy UKS starali się koncentrować działania na tych podatnikach, którzy mogą być bardziej skłonni do dobrowolnej wpłaty zaległości podatkowych. Organy kontroli skarbowej stały się też wyraźnie bardziej wyczulone na próby wyłudzeń zwrotu VAT na podstawie „pustych” faktur. Ten ostatni trend potwierdza zresztą również rosnąca lawinowo w 2016 r. kwota zwrotów VAT (nadwyżki podatku naliczonego nad należnym) wstrzymywanych przez organy skarbowe do wyjaśnienia wątpliwości. Według informacji MF, jedynie do 27 października 2016 r. łączna kwota tak wstrzymanych zwrotów VAT wyniosła 3,23 mld zł,² co pozwala przypuszczać, że w skali całego roku wstrzymano zwroty sporo ponad 3,5 mld zł nadwyżki VAT naliczonego nad należnym.

Jednak mimo tej – jak określiła ją Katarzyna Jędrzejewska z DGP - „efektywnej szarży fiskusa”,³ w ubiegłym tygodniu do dymisji podał się odpowiedzialny za nią wiceminister finansów i Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej Wiesław Jasiński. Posypały się też głowy dyrektorów Departamentu Podatku od Towarów i Usług, Departamentu Podatków Dochodowych i Departamentu Systemu Podatkowego w Ministerstwie Finansów.

Dlaczego za „efektowną szarżę” spotkały ich dymisje? Odpowiedź można znaleźć w nowszych danych Ministerstwa Finansów. Jak poinformowało ono dzień po dymisji Min. Jasińskiego, w 2016 r. szacowane dochody budżetowe z tytułu VAT wyniosły 126,6 mld zł.⁴ Oznacza to wzrost o dodatkowe 3,5 mld zł, czyli o 2,76% wpływów z tytułu tego podatku

¹ K. Jędrzejewska, „Fiskus mocno przykręcił śrubę”, Dziennik Gazeta Prawna 23.01.2017, dostępne na <https://edgp.gazetaprawna.pl/grzbiet/4212/gazeta-prawna.html#page/2>.

² Odpowiedź na interpelację poselską nr 8496, dostępna na <http://orka2.sejm.gov.pl/INT8.nsf/klucz/658C47EE/%24FILE/i08496-o1.pdf>.

³ K. Jędrzejewska, „Efektowna szarża fiskusa na zwroty VAT. Budżet zarobił miliardy złotych”, 23.01.2017, dostępne na <http://gospodarka.dziennik.pl/podatki/artykuly/540821,fiskus-zwrot-vat-podatki-kwoty.html>.

⁴ MF, Wstępne szacunkowe wykonanie budżetu państwa w 2016 r., 31 stycznia 2017 r., dostępne [tutaj](#).

w porównaniu z 2015 r.⁵ O nieco więcej (o 2,8%) wzrósł jednak również w 2016 r. PKB. Luka w podatku VAT, liczona w proporcji do PKB, wzrosła więc w porównaniu z poprzednim rokiem, a trend ten staje się jeszcze bardziej wyraźny, jeśli weźmie się pod uwagę, że konsumpcja, od której powinien być odprowadzany VAT, rosła według wstępnych danych nawet szybciej niż PKB - w tempie ok. 3,0% (więcej na ten temat w komunikacie FOR: [Rozczarowujące dochody podatkowe w 2016 roku, nadmierny optymizm w planach na 2017 rok.](#)). Wbrew więc zapowiedziom polityków PiS z kampanii wyborczej, luka w VAT ani nie znika, ani nawet się nie zmniejsza, tylko dalej rośnie. W konsekwencji wpływ z VAT były w 2016 r. o ponad 2 mld zł niższe niż zakładane w ustawie budżetowej na 2016 r. (budżet na 2016 r. zakładał 128,7 mld zł dochodów z VAT).

Wszystko to miało miejsce mimo dużych ułatwień w przeciwdziałaniu nadużyciom podatkowym, jakimi w ostatnim kwartale 2016 r. stały się tzw. Pakiet Paliwowy⁶ i Jednolity Plik Kontrolny⁷ (uchwalenie pierwszego z nich jest w dużej mierze zasługą byłego już Min. Jasińskiego, natomiast wdrożenie Jednolitego Pliku Kontrolnego wynika ze zmian wprowadzonych jeszcze przez poprzedni rząd).

Kilka czynników przeciwdziałać będzie kontynuacji tego trendu w 2017 r. Pierwszy wynika z bardzo potrzebnej zmiany, która w grudniu 2016 r. została wprowadzona do ustawy o VAT. Zakłada ona skrócenie okresów rozliczania tego podatku z trzech do jednego miesiąca.⁸ Poza tym liczyć można, że w 2017 r. zwiększy się skuteczność wykorzystywania Jednolitego Pliku Kontrolnego. Rząd pracuje również nad tzw. pakietem spirytusowym i tytoniowym oraz nad wprowadzeniem tzw. płatności podzielonej VAT, z których wszystkie są potrzebnymi narzędziami przeciwdziałania nadużyciom VAT.

Jednocześnie jednak przez aparat skarbowy przejdzie „tornado” wywołane tworzeniem Krajowej Administracji Skarbowej (o słabościach tej zmiany alarmowaliśmy [wcześniej](#)). Mające miejsce co kilka miesięcy rozszady na stanowiskach kierowniczych w Ministerstwie Finansów i zmieniające się koncepcje uszczelnienia systemu podatkowego również nie pomogą przeciwdziałać spadkowi wpływów budżetowych.

Dochody budżetowe z VAT zaniżyć też będą konsekwencje ubiegłorocznej polityki dotyczącej zwrotów VAT.

⁵ W 2015 r. wpływy z VAT wyniosły 123,1 mld zł: Rada Ministrów, „Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2015 r. Omówienie” Warszawa 2016, s. 41, dostępne [tutaj](#).

⁶ Ustawa z dnia 7 lipca 2016 r. o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2016 r., poz. 1052). Oddziaływanie „Pakietu paliwowego” zostało wzmocnione tzw. „Pakiem energetycznym” (ustawa z dnia 22 lipca 2016 r. o zmianie ustawy – Prawo energetyczne oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. z 2016 r., poz. 1165).

⁷ Jednolity Plik Kontrolny daje organom skarbowym wgląd w bieżące rozliczenia podatników na potrzeby VAT. Jego wprowadzenie przewidywała ustawa z dnia 10 września 2015 r. o zmianie ustawy – Ordynacja podatkowa oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. 2015 poz. 1649.

⁸ Nowelizacja art. 99 ust. 3 i 3a ustawy o VAT dokonana ustawą z dnia 1 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2016 poz. 2024). Zmiana ta nie dotyczy tzw. małych czynnych podatników VAT po upływie roku od rejestracji na potrzeby tego podatku.

Po pierwsze, w podanych przez MF szacunkach do wpływów z tego podatku zaliczono również wspomniane wcześniej grubo ponad 3 mld zł wstrzymanych zwrotów podatku VAT. Dzięki temu rząd ukrył realną skalę powiększenia się luki w VAT w 2016 r. Z pewnością jednak ostatecznie aparat skarbowy będzie w stanie wykazać próbę wyłudzenia VAT jedynie w części (najprawdopodobniej stosunkowo niewielkiej) z tych przypadków. W pozostałej będzie musiał dokonać zwrotu VAT podatnikom, zmniejszając wpływy z tego podatku w kolejnych latach.

Po drugie, nie można przyjąć, że we wszystkich sytuacjach, kiedy fiskus zakwestionował lub zakwestionuje zasadność zwrotu VAT za 2016 r. rzeczywiście doszło do oszustwa uzasadniającego odmowę zwrotu nadwyżki podatku naliczonego nad należnym. W kolejnych latach część decyzji odmawiających tego zwrotu wydanych w 2016 r. zostanie więc uchylona przez sądy. W takich przypadkach fiskus będzie zmuszony zwrócić zatrzymywane teraz zwroty VAT (z odsetkami), co również ostatecznie uszczupli dochody budżetowe z tego podatku.

Tymczasem w ustawie budżetowej na 2017 r. zapisano bardzo ambitne założenia wzrostu dochodów z VAT. Mają one w tym roku wynieść 143,5 mld zł, czyli być o ok. 17 mld zł wyższe niż 126,6 mld zł pozyskane z tego źródła w 2016 r.

Szanse na tak duże ograniczenie luki w VAT są minimalne. A jeśli ona, wbrew deklaracjom polityków PiS, nie zmniejszy się radykalnie, rząd będzie albo zmuszony zwiększyć deficyt budżetowy, przyznając się do porażki w uszczelnianiu głównego ogniwa systemu podatkowego, albo zwiększyć dochody budżetowe sięgając po uchwalone niedawno drakońskie sankcje za nawet błahie nieprawidłowości w rozliczaniu VAT.⁹ Oczywiście możliwy jest też trzeci scenariusz, w którym za jednym zamachem wpadnie w obydwie te pułapki.

Tekst powstał w ramach projektu:

⁹ Nowelizacja ustawy o VAT z 1 grudnia 2016 r. wprowadziła sankcje podatkowe (20%, 30% lub 100%) za nieprawidłowości w rozliczaniu VAT oraz zastrzyła sankcje karno-skarbowe za nierzetelne postępowanie się fakturą lub rachunkiem (nawet jeśli kwota podatku wynikająca z faktury albo suma kwot podatku wynikających z faktur jest małej wartości), a także uczyniła pełnomocnika dokonującego zgłoszenia rejestracyjnego VAT odpowiedzialnym solidarnie z zarejestrowanym podatnikiem za zaległości podatkowe podatnika powstałe z tytułu czynności wykonanych w ciągu 6 miesięcy od dnia zarejestrowania podatnika jako podatnika VAT czynnego.

Forum Obywatelskiego Rozwoju

FOR zostało założone w 2007 roku przez prof. Leszka Balcerowicza, aby skutecznie chronić wolność oraz promować prawdę i zdrowy rozsądek w dyskursie publicznym. Naszym celem jest zmiana świadomości Polaków oraz obowiązującego i planowanego prawa w kierunku wolnościowym.

FOR realizuje swoje cele poprzez organizację debat oraz publikację raportów i analiz podejmujących ważne tematy społeczno-gospodarcze, a w szczególności: stan finansów publicznych, sytuację na rynku pracy, wolność gospodarczą, wymiar sprawiedliwości i tworzenie prawa. Z inicjatywy FOR w centrum Warszawy i w Internecie został uruchomiony licznik długu publicznego, który zwraca uwagę na problem rosnącego zadłużenia państwa. Działania FOR to także projekty z zakresu edukacji ekonomicznej oraz udział w kampaniach na rzecz zwiększania frekwencji wyborczej.

Wspieraj nas!

Zdrowy rozsądek oraz wolnościowy punkt widzenia nie obronią się same. Potrzebują zaplanowanego, wyężonego, skutecznego wysiłku oraz Twojego wsparcia.

Jeśli jest Ci bliski porządek społeczny szanujący wolność i obawiasz się nierozsądnych decyzji polityków udających na Twój koszt Świętych Mikołajów, wesprzyj finansowo nasze działania.

Wyślij przelew na konto FOR (w PLN): 68 1090 1883 0000 0001 0689 0629

W sprawie darowizn, możesz się skontaktować:

Patrycja Satora, dyrektor ds. rozwoju FOR

Tel. 500 494 173

patrycja.satora@for.org.pl

Już dziś pomóż nam chronić wolność - obdarz nas swoim wsparciem i zaufaniem.

Wyślij przelew na konto FOR (w PLN): 68 1090 1883 0000 0001 0689 0629

KONTAKT DO AUTORÓW

Dariusz Adamski

Profesor prawa na Uniwersytecie Wrocławskim,
Koordynator projektu LepszePodatki.pl

Fundacja Forum Obywatelskiego Rozwoju – FOR

ul. Ignacego Krasickiego 9A · 02-628 Warszawa · tel. +22 628 85 11

e-mail: info@for.org.pl · www.for.org.pl

[f/FundacjaFOR](https://www.facebook.com/FundacjaFOR) · [t/@FundacjaFOR](https://twitter.com/FundacjaFOR)